

KRESŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

<p>Predplatná cena : Na celý rok — — — — 4.— koruny. Na pol roka — — — — 2.— „ Na štvrt' roka — — — — 1.— „ <i>Jednotlivé číslo 8 hal.</i></p>	<p>Zodpovedný redaktor : Dr. ALEXANDER ERNSZT, páp. komorník. Za vydanie zodpovedný JÁN MOLNÁR, prälát</p>	<p>Redakcia a vydavateľstvo : Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify. Rukopisy sa nazpak nedávajú.</p>
---	---	---

Jeho Eminencia kardinál knieža- primas o pokoji a pápežstve.

Z príležitosti najposlednejšieho konklave, ktoré, ako vôbec známo, vydržiavané bolo už počas svetovej vojny, aj ja som bol v Ríme, aby som s kardinálmi katolíckej Cirkvi účast' bral pri vyvolení nového pápeža a prítomný bol pri zaujatí trónu Jeho Svätosti Benedikta XV. Z najbezprostrednejšej blízkosti cítil som srdca- tčenie toho jediného žijúceho organizmu, ktorý v dňoch bezúzdnej nenávisti a v zápasoch o život a smrť spojil vie všetky národy, všetky prirodzené a utvorené protivy premáha jeho duševnou silou, ktorého organizmu viditeľnou hlavou je pápež, dušou ale je Kristus. Sotva bolo ešte takej doby, za ktorej v Cirkvi nepre- tržene účinkujúca božská sila tak jasným a zreteľným spôsobom by sa bola prejavila, ako dnes, keď celý ľudský pud snaží sa biť a rúcať a keď nad vzájomne šliapajúcimi sa náruživos- ťami zvíťaziť môže len božská sila.

V duši každého kardinála žije národy roz- lučujúca energia, každý hovorí svoju reč, v kaž- dom plápolá láska ku vlasti; každý kardinál uznáva snahu svojej vlasti a spolu cíti s nimi, vie, aké krivdy a nespravodlivosti musí znášať jeho vlasť, zná jej požiadavky, hrdosť, trápenia, potechy. A Cirkev nesnaží sa vykoreniť toto smýšľanie. Toto neni jej úlohou a ona predsa zvíťazila nad tymito protivami. Nie ale násilen- stvom. Tymto prostriedkom Cirkev nevláda. Ako sa prevrhla rovnováha mocností, ani naj- lepšie ozbrojené násilenstvo nemohlo cieľa do- siahnúť.

Vzdor mnohým ťažkostiam terajšej premávky, Cirkev jedine mocou jej duševnej sily a len spoločnej viery šilou, okolo stolice Svätého Petra shromaždiť vedela kardinálov, aby vy- volili toho, ktorý od Krista dostane kľúče krá- lovstva nebeského, ako aj najvyššiu moc za- viazania a rozviazania a splnomocnenie ku vyučovaniu všetkých národov a aby ako naj- vyšší pastier pásol, chránil a viedol všetky stáda Kristove. Tejto duševnej medzinárodnej moci ochotne podrobili sa synovia všetkých národov, aby od nového vladára tejto moci prijali bozk pokoja.

Zo zápasov vzteklosti, ktorou národy, z naj- elementárnejších citov ľudských vyzlečené, bijú jeden druhého, pred našimi očami v úplnej skvelosti dviha sa tá duševná moc, ktorá jedine ohlasuje, že všetcia, ako dietky jedného otca, sme vospolok bratia a to je aj tá jediná moc, ktorá nezabudla na jej všeobecné ľudské po- volanie a ostala neutrálnou vo všetkých tých otázkach, ktoré odstraňovali a jeden od dru- hého rozlučovali národy.

Z hlbín našej duše sme toho presvedčenia, že naša záležitosť je záležitosť spravедlivá a že nanútený nám boj, neuvädlou oduševnenosťou prebojujeme do konečného víťazstva. V týchto bojoch slúži nám ku veľkému potešeniu, že v prostred hroziacich nám kanónov a bajonet- tov z veľkej ďalekosti povznáša sa ku nám žehnajúca a tešiaca nás ruka, pravica miesto- držiteľa Krista, aby v nebezpečiach a búrkach našich dňov, prostred nami donesených obetí a stíhnutých nás útrap, strážil nad našou, cez stoletia neporušene udžanou svätou vierou.

Počas zúrenia svetovej vojny naša, o potrebnosti neodvislej duševnej moci a jej spásomnosti vyznávaná viera ešte viac porástla a spevnela. Keby náboženská moc Cirkvi po celom svete spojená bola s mocou politickou, v búrkach válečných uplatňované by boli aj náboženské záujmy a neutrálna duševná moc bola by v stave bez nebezpečia nedorozumenia dôrazne ohlasovať pokoj a v záujme jeho do života uvedenia spásonosne spoluúčinkovať s istým úspechom.

Duša naša túži po milosrdenstve a smierení, žižni nado všetko po oblažujúcom pokoji sveta.

Novoročný pozdrav jeho veličenstva apoštolského kráľa Karola IV. ku zbrannej moci.

Maršall arciknieža Fridrich z príležitosti nového roku v mene armády a flotty jeho veličenstvu apoštolskému kráľovi Karolovi IV. poslal telegrafický pozdrav, v ktorom hovorí, že úcta a láska, ktorou bojovníci Rakúska a Uhorska víťazného dediča trónu všade s jasotom vítali, kdekolvek sa zjavil medzi nimi, sprevádza kráľa počnúc od prvého dňa jeho panovníckeho povolania v každej práci a starosti. V tejto nezmenenej láske a oddanosti všetkých tých, ktorí nosia vojenský odev, nech vidí jeho veličenstvo trvácu garanciu toho, že *suchozemná a morská zbranná moc Rakúska a Uhorska svoje úctyhodné prastaré zástavy bude vysoko nosiť po víťazné skončenie veľkého a ťažkého zbranného zápasu.*

Jeho veličenstvo na pozdrav odpovedal telegraficky a sdeľuje, že s hlbokou dojatostou prijal z príležitosti obratu roka predostreté blahoželanie suchozemnej a morskej zbrannej moci, ktorá tak blízko stojí k nemu. *Kráľ svojim hrdinom* čo najvyšší pán zbrannej moci *posiela svoj pozdrav.* V ich radoch stoja jeho národy, ktorým Všemohúci spravodlivý Boh konečným víťazstvom ráči milostive udeliť požehnanie pokoja. V Bohu skladá dôveru. Na jeho vsemohucej moci a na našej sile zmarí sa každá nepriateľská snaha.

**Krestania katolici, organizujte Kato-
lickú Ludovú Jednotu!**

Novoročný vojenský rozkaz nemeckého cisára.

Nemecký cisár Vilhelm armáde a flotte vydal rozkaz, v ktorom hovorí, že nádeje nepriateľov nemeckej ríše roku 1916. zlyhaly. Všetky ich útoky na východe a na západe ztroskotaly sa na hrdinkosti a oddanosti nemeckých vojakov. Najnovší víťazný pochod cez Rumunsko z riadenia Božieho zase nevädnicami vavrinami ozdobil zástavy nemeckých vojsk. Najväčšou morskou bitkou tejto vojny bolo víťazstvo pri Skagerraku; smelé podujatia na večné časy zabezpečily slávu nemeckého námorníctva. Vďačná vlasť s nepoklätiteľnou dôverou a s hrdou nádejou hľadá na nemeckú zbrannú moc. Páru nemajúci bojovný duch nemeckej zbrannej moci, jej húževnatá, nikdy neklesajúca vôľa zvíťaziť a láska ku vlasti sú zárukou, že *víťazstvo aj v tomto novom roku bude nasledovať zástavy nemeckej zbrannej moci.* Boh bude s nami aj napozatým.

Nový rok krestanskej ľudovej strany snemovej.

Z príležitosti nového roku krestanská ľudová strana snemová svojmu predsedovi, skut. vnút. tajnému radcovi grófovi Aladárovi Zichymu poslala nasledovné pozdravenie:

«Dovoľ, aby z príležitosti nového roku s výrazom srdečného blanoželanania nášho vyslovili sme Ti zabezpečenie nezkratnej dôvery a nezkatnej lásky nasej: prosiac Ťa, aby veľ, keď v práci nacionalnej reorganizácie pred veľké úkony postavená bude strana, mudrým vedením a spravovaním všetkých horlivých snah našich i naďalej bol si podporovateľom. *Krestanska ľudová strana snemová.*»

Na tento telegramm jeho Excellencia gróf Aladár Zichy poslal nasledovnu odpoveď:

«Osvietenému panu Janovi *Molnárovi*, prälátovi, podpreseaovi krestanskej ľudovej strany snemovej. Budapešť.

Za blahoželanie srdečne ďakujem a dobrotivého Pána Bona prosim, aby tá dôvera a láska, za ktoré všetkým Vám veľmi som povdacky, urodou isunou boli, krestanskej ľudovej strany zaežitosu, ktorej i naďalej nepoklätiteľnou vytrvalostou služil pevne sme odhodlaní. V blahoželaní z príležitosti nového roku vyslovenom, vidim tiež i toho očkazy, že precitac obťažných úloh veľkú vahu, ako mien prítomnosť, lež i najbližšia budúcnosť uvaň na krestansku ľudovu stranu, rozvažite a s neohrozeným rozhodnutím hľauite v usetrej úlohám, ktorých riešením uplatniť musíme tú očistenej-

siu politickú mravnosť, uskutočnenie oprávdivých kresťanských zásad, nacionálnych snáh hlboké oceňovanie a prevedenie tých sociálnych reformí, aké znamená program kresťanskej ľudovej strany snemovej.

Gróf Aladár Zichy.»

Porada politických stránok spojenej opozície v kruhu kresť. ľud. strany snemovej.

Politické strany spojenej opozície v piatok, 29. decembra vydržovali poradu v kruhu kresťanskej ľudovej strany snemovej, aby ustálili program ďalšieho pokračovania v súvisi so správami vlády, ktorých pojednávanie pri návrhu o indennite, pretrhnúť musely pre slávnosti korunovačné.

Gróf Aladár Zichy, ako predseda kresťanskej ľudovej strany, poradu zahájil nasledovne:

— Myslím, že plním len moju povinnosť, keď z tejto príležitosti prejavujem naše spoločné city. Po prvé sme sa odtedy síšli, čo jeho veličenstvo kráľ a najjasnejšia manželka jeho bavia sa medzi nami. (Hlučné éljenovanie.) Tú veľú lásku, sympatiu a prítulnosť, akou celé obyvateľstvo Uhorska chová sa k nim, aj posiaľ sme cítili, veľ ale pocítili sme aj jeho mladistvé srdce, ktoré cítiacou veľosťou poníma oddanosť, lásku, ktoré prekliedli si cestu ku srdciam najjasnejšieho páru. Cítíme sa byť blaženými, že u boku kráľa znovu spatrujeme kráľovnú, ktorá ho nadechnutím slachetného jej srdca ešte bližšie priviedla ku obyvateľstvu Uhorska. (Oduševnené éljen.) Veľými slovami pozdravil potom grófa Alb. Apponyiho, za tú krásnu reč, ktorú v slávnostnom shromaždení spolku «Pro Transilvania» povedal pred kráľovnou, ďalej blahozelal i gr. Juliusovi Andrásymu ku jeho vyznačeniu Rádcom Zlatého Rúna. (Hlučné éljen.)

Zatým dopodrobna ustálený bol program spoločného a rozhodného pokračovania politických stránok spojenej opozície proti vláde pracovnej strany.

Kresťanská ľudová strana v práci.

Ján Bartos,

krajinský vyslanec kresťanskej ľudovej strany okresu zlatomoravského v jeho reči proti indennite pokračoval nasledovne:

Zanedbania vlády okolo válečnej podpory.

Páni vyslanci v tejto snemovni už viac ráz a dost obsírne zaoberali sa s najháklivejšími a v následkoch s najškodlivejšími punktami týchto zanedbaní vlády. Ja z tejto príležitosti poukázal chcem len na niektoré takéto zanedbania, o ktorých presvedčiť sa i sám som mal príležitosť. (Čujme! z ľavej a krajnej ľavej.) Medzi tymito v prvom rade poukazujem na také zvláštne objavy, aké som zkusil na poli válečného podporovania,

tieto preto spomínam na prvom mieste, bo oni najviacej znepokojujú vojakov v strelných zákopách trpiacich, ktorí pritom čo trpia v strelných zákopách, znášajú trojnásobné trápenia, bo vedia, že ich rodiny nie sú zabezpečené, dostatočne opatrené a ponač aj to vedia, že tieto zanedbania na ľarchu padajú takým osobnostiam, s ktorými, ako s úradníkmi, veľmi ľahko by mohla poriadok spraviť vláda. Svevoľnosti verejnej správy, nemotornosť a lenivosť zlopovestnej bürokracie oprávdivé orgie slávia na poli válečnej podpory. Vo veľmi mnohých pádoch vojenskej vrchnosti, o ktorých sa posiaľ hovorilo, že pomaly a s ťažkosťami pokračujú, rezkým ich vystúpením možné učinily, ba napravily to, čo verejná správa, ako povolaný faktor, vo viacerých pádoch nielen zanedbala, lež zlomyseľne prekázala a zhubila.

Ctená snemovňa! V tom honvédskom pešom pluku, v ktorom cez 17 mesiacov mal som česť službu konať na bojišti, následkom humánneho nariadenia veliteľa pluku, viacej sto vojakov obrátilo sa bezprostredne ku mne, ako ku krajinskému vyslancovi, zčiasťky aj ku grécko-katolíckemu táboorskému duchovnému pluku, s tou prosbou, aby sme v záležitosti assignovania, patrične do poriadku privedenia válečnej podpory pre ich rodiny, písali na jednotlivé vrchnosti verejnej správy. Ku jednotlivým vrchnostiam poslali sme viac sto takých listov a ačpráve naše požiadania v najviac pádoch spojené boly s prajným výsledkom, predsa kde-tu s polutovaním museli sme zkusiť, že jedno-druhé medzitko verejnej správy naše požiadanie, náš list nedržalo za hodné, aby naň odpovedalo. Prihodil sa ale taký, najväčšieho polutovania hodný, smutný pád, že keď jedon na fronte hrdinsky bojujúci a už viackrát vyznačený firer nášho pluku o vyplatenie válečnej podpory pre svoju rodinu bezprostredne obrátil sa na notára jeho obce a v rozhorčenosti a oprávvenom pohoršení nad macošským osudom jeho rodiny, v liste upotrebil snád silnejšie, lež na žiadon pád urážlivé alebo vyhrážajúce sa výrazy, vtedy notár tej obce, miesto toho, že by bol súrne zakročil o bezodkladné assignovanie žiadanej válečnej podpory, otázočného firera obžaloval u patričnej vojenskej vrchnosti.

Stalo sa ostatne aj to, že od podžupana istej stolice na naše požiadanie dostali sme to úradné upovedomenie, že zakročil o to, aby rodine istého honvéda válečná podpora bola vyplatená. neskorej ale dostali sme ponosný list od manželky toho honvéda, že vzdor tomu, že podžupan pred šesť mesiacmi nariadil, aby jej válečná podpora bola vyplatená, ona nič nedostáva, bo notár obce nie je náklonný vyplatit jej podžupanom vyassignovanú válečnú podporu.

Ctenej snemovni poslúžiť by som mohol i viacej takými záležitosťami, nechcem ale tým zneužívať trpezlivosť et. snemovne, ešte len jedon pád osmelujem sa predniesť. Stalo sa v jednej obci, že ku válečnej podpore oprávvená istá žena ťažko chorá ležala v jej bydle. Notár tej obce válečnú podporu nechcel vyplatit ani dcére, ani matke ťažko chorej ženy, lež žiadal, aby

ťažko chorá žena pre válečnú podporu osobne prišla na obecný dom. (Hnutie.) Vtedy jedna žena od susedov odhodlala sa k tomu, že tú chorú ženu cez celú dedinu na chrbte odnesie do obecného domu. S týmto spojené rozčulenie tak zkazonosne vplývalo na tú chorú ženu, že po tom páde o niekoľko hodín zomrela.

Tieto moje ponosy osmelujem sa odporúčať pozornosti cteného pána ministra vnútorných záležitostí, bo rodiny našich hrdinov neslobodno k tomu nútiť, aby hlad trpely preto, že choré matky nevládu osobne ísť pre válečnú podporu ku notárom úradne z úradu vyzdvihnutým. (Hluk a hnutie, na pravej strane.) Na patričnom mieste sdelím aj meno, bo moju obžalobu i tak oddám pánu ministrovi vnútorných záležitostí. (Schvaľovanie.) Notár, rychtár alebo kassír obce nech idú osobne ku takým chorým, bo rodinám hrdinských bojovníkov našich, každý má byť na pomoci. (Čulé schvaľovanie z ľavej a krajnej ľavej.)

(Pokrač. nasl.)

Po korunácii.

Podakovanie sa jeho veličenstva apoštolského kráľa Karola IV. za vernosť a prítulnosť objavenú pri korunácii.

Najjasnejší kráľovský pár — ako sme v predošlom čísle spomenuli — po korunácii večer o 6. hodine na dvornom vlaku s celým sprievodom odcestoval do Viedne. Z viedeňského nádražia ale kráľovská rodina ďalej cestovala do Reichenau pod Semmeringom, aby nový rok slávila v najužšom kruhu rodinnom. Jeho veličenstvo kráľ, hneď po svojom príchode do Reichenau, uhorskému ministerpredsedovi ku všeobecnému oznámeniu poslal nasledovný telegramm:

Pod dojmom vznešenej slávnosti korunácie nasledujúc vnuknutie Môjho srdca aj v mene kráľovnej *vyslovujem hlbokú vďaku Môjmu milovanému uhorskému národu za jeho vernosť a prítulnosť, ktorá z príležitosti korunácie bola prejavená takým oduševneným a uhorský národ charakterisujúcim spôsobom. Ubezpečujeme národ, že jeho lásku, ktorej vskutku skvelé prejavenie nás hlboko dojalo a naplnilo úprimnou, vrúcnu radostou, vždy z hlbín srdca nášho budeme sdielať.*

Karol.

Korunovačný dar najjasnejšiemu kráľovskému páru.

Krajinské zákonodarstvo jeho veličenstvu kráľovi Karolovi IV. a jej veličenstvu kráľovnej Zite, dľa prastarého zvyku, v mene celej krajiny ako korunovačný dar odovzdalo 50.000—50.000 dukátov. Najjasnejší kráľovský pár milostive prijal tento dar krajiny a ustanovil, aby celý obrátený bol ku novovystaveniu Rumunmi spustošených sedmohradských obcí.

Nezabúdajte na vdovy a siroty po hrdinoch padlých na bojišti!

Korunovačný kalich jeho Eminencie kardinála knieža-primasa.

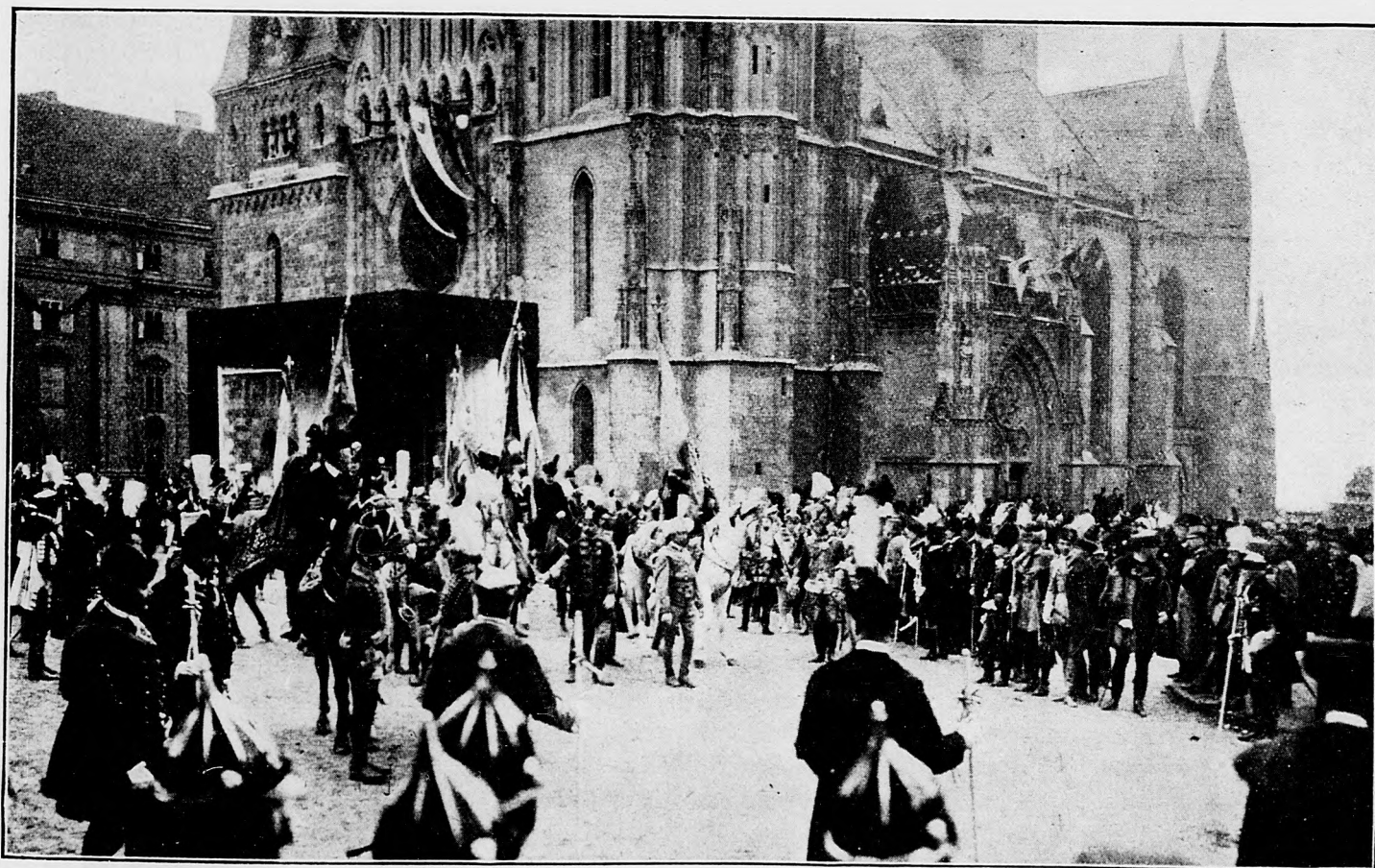
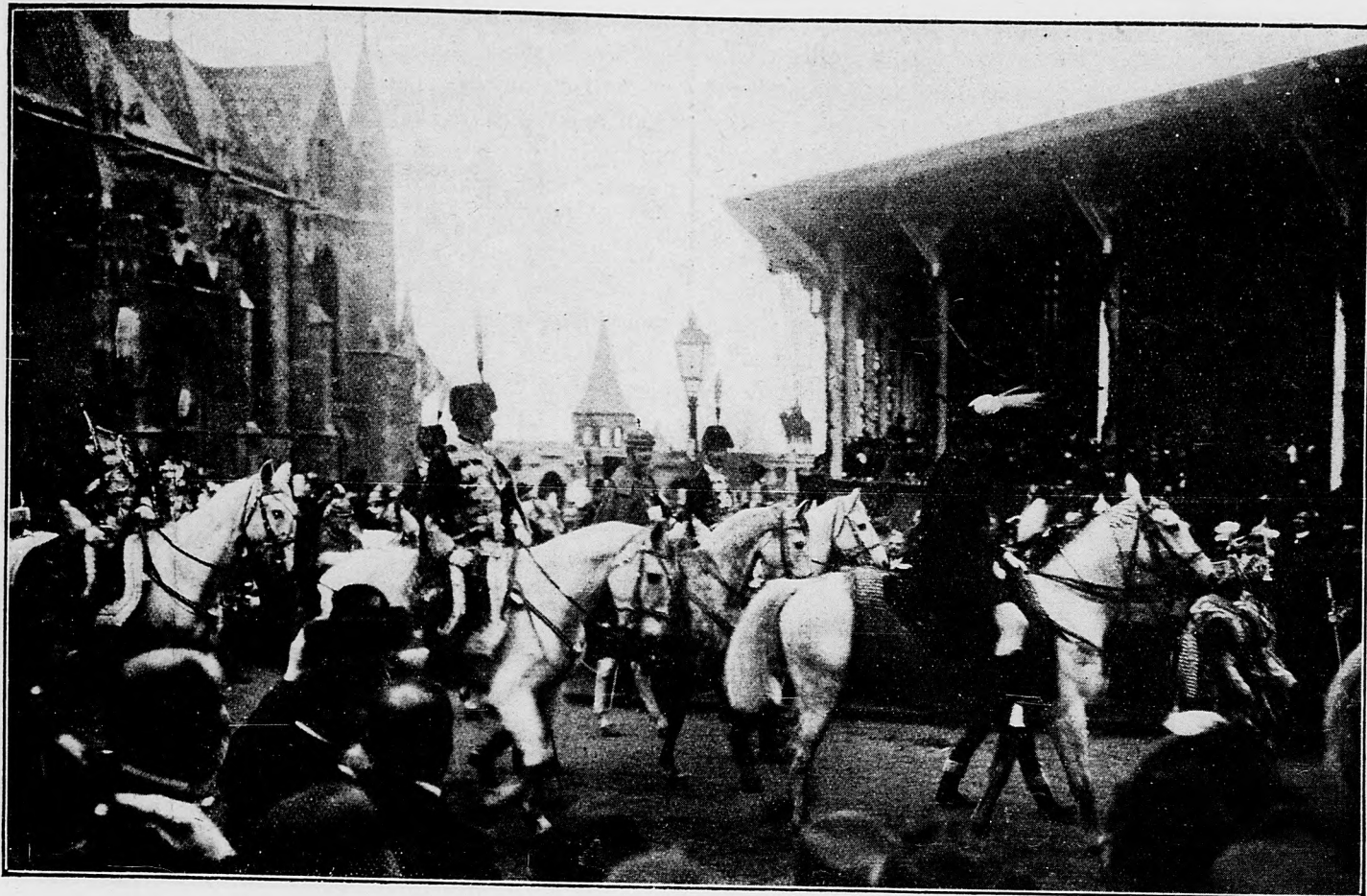
Jeho Eminencia kardinál knieža-primas, arcibiskup ostrihomský dr. Ján Csernoch na pamiatku korunácie zhotovil dal krásny, drahocenný kalich ku sv. omši. S týmto kalichom slúžil slávnostnú sv. omšu pri korunácii a ustanovil, aby ho opatrovali v pokladnici ostrihomskej basiliky.

Cirkevná významnosť korunačných obradov.

Cirkevné obrady, konané počas korunačných slávností, dopodrobna sú predpísané v obradosloví, v knihe o cirkevných obradoch. Všetkých katolíckych panovníkov takto korunovali. Obrady zostavené boli na základe biblických tradícií a opísané boli v knihe «Pontificale romanum», vydanéj koncom XV. stoloetia. Dľa týchto predpisov korunačné obrady konajúci arcibiskup odený v biskupskom plášti, hlavu majúce prikrýtu čiapočkou tak zvanou Cappa magna, ozdobený stuškou rádu svätého Štefana, dovezie sa ku bráne korunačného chrámu, kde ho kňazstvo očakáva. Assistujúci biskupi majú oblečené to cirkevné rúcho, ktoré počas korunácie roku 1867. kráľ a kráľovná darovali. S assistenciou ide arcibiskup ku hlavnému oltáru, tu zamení biskupský plášť korunačným plášťom, ktorý bol na začiatku XVIII. stoloetia zhotovený a v ktorom korunovali už kráľa Franca I. a neskôr kráľa Ferdinanda V. Hlavu primasa kryje infula, ktorá patrí medzi najcennejšie poklady ostrihomskej basiliky, ozdobená je pravými perlami a asi tridsiatimi drahokamy. Na jednom smaragde skvie sa strieborný kríž. Infula hodná je polmilliona korún.

Knieža-primas v sprievode kňazstva čaká pri dverách chrámu na kráľovský pár. V ruke drží zlatý kríž, ktorý dal niekdajší arcibiskup Szelepesényi zhotoviť. Kráľ bozká kríž. Nato knieža-primas ide ku hlavnému oltáru a pochod na čele s kráľom a kráľovnou tiahne v prostred chrámu. Pri oltári knieža-primas složí korunačný plášť a oblečie si omšové rúcho, ozdobené pravými perlami, vyšívané zlatom a striebrom. Kráľ a kráľovná zaujmú miesto na trónoch. V dávnych časoch konala sa korunácia pod holým nebom, v prítomnosti veľkých státisícov ľudu, pre kráľa a kráľovnú postavený bol skvelý šiator v blízkosti chrámu, preto je nad trónom ozdoba na spôsob šiatru.

Kráľ složí prisahu do rúk knieža-primasa, že «spravodlive a pokojamilovne» bude kraľovať. Po litániach ku Všetšvätým knieža-primas prosí požehnanie na kráľa a dvakrát žehná ho arcipastierskou palicou, ktorú mesto Budapešť dalo do daru niekdajšiemu knieža primasovi Simorovi. Ku pomazaniu kráľa upotrebuju umelecky zhotovenú striebornú nádobu, ktorú roku 1867. knieža-primas Simor dal zhotoviť. Slávnostnú sv. omšu dvakrát pretrhnú, prvý krát preto, aby obrady korunovania od-
bavili, pri druhom pretrhnutí kráľ a kráľovná pošle sv.

Zo slávnostného korunovačného pochodu.

(Z novin «Est».)

omšu slúžiacemu knieža primasovi cestou ceremoniálneho majstra na zlatej miske dva dukáty; táto miska pochádza od posledného mužského potomka arcikniežat de Este, po ktorom panovnícka rodina Habsburgovcov zdedila ohromné majetky.

Udalosti svetovej vojny.

Mocnosti antantu neprijaly vyzvanie Nemecka a Rakúsko-Uhorska ku pojednávaniu cieľom uzavretia pokoja. Toto rozhodnutie mocnosti antantu armádam suchej zeme a námorníctva válečnými rozkazmi 7. januára dali na vedomie. Tak jeho veličenstvo kráľ Karol IV. v jeho válečnom rozkaze píše: *bez toho, že by znaly naše podmienky pokoja, odsolily podanú im pravicu.*

Nemecký cisár Vilhelm II. ku jeho armáde suchej zeme a námorníctva obracia sa slovami: *«Naši nepriatelia neprijali môj návrh. V ich nenásitnosti zničiť chcú Nemecko.»* Za ďalšie krviprelievanie teda zodpovedné sú jedine mocnosti antantu.

Ztraty Angličanov v decembri.

Londýn, 5. januára. Anglická armáda v decembri utratila 953 dôstojníkov, z ktorých padlo 250 a 39.711 hláv mužstva. Flotta utratila 69 dôstojníkov, z ktorých zomrelo 47 a 2177 mužov. Soznam ztrát s 1. a 2. januára spomína 84 dôstojníkov, z ktorých 72 padlo.

Ztraty rumunskej armády.

Z Genfu oznamujú, že ztraty rumunskej armády do počiatku decembra činily už 280 803 hláv. Medzi týmito je 7930 dôstojníkov. Zvlášte veľkú ztratu utrpela rumunská armáda v dôstojníkoch vyššieho rangu.

Brailu, jedno z najvýznamnejších miest Rumunska, zaujaly víťazné nemecké, bulharské a turecké čaty. Mestá *Galac* a *Foksani* už vyprázdnilo ruské obranné čaty. *Mackensen* ohrozuje Bessarábiu. Na západnom fronte bojišťa Nemcov proti Francúzom a Angličanom. anglické a francúzske čaty, ako hovoria, pre zlé počasie nevládu sa s miesta pohnúť. Na fronte bojišťa proti Talianom rakúske a uhorské delostrelectvo zcela nemožné činí všetky útoky Talianov. — Grécko konečne odhodlalo sa rozhodne zakročiť proti mocnostiam antantu a znovu organizuje svoju armádu.

Zimné verejné zasadnutie spišskej stolice.

Podžupan v svojej zpráve o stave stolice v poslednom štvrtroku spomenul nasledovné veci: Požiare boli 13. okt. v Letanovciach, 14. a 15. okt. vo Vrbove, 5. nov. v Zavade a 17. nov. vo Švedléri. Do 1. decembra rekvirovali vo Spiši 100 metrických centov pšenice, 768 metrických centov raže, 4738 metr. centov jačmeňa a 4079 m. c. ovsa. Znovu nariadené rekvirovanie musí byť dokončené do 15. januára. Vláda ustálila, že gazdovské obecnstvo stolice oddať musí 8000 m. centov

zbožia na múku a 105.800 m. centov zemiakov, z toho spotrebuje sama stolica 5800 m. c. zemiakov. S múkou sa musí čo najviac sporiť, bo niet výhľadu, žeby stolica toľko múky dostala, koľko si obyvateľstvo žiadalo. Zemiaky daly len strednú úrodu. Jasenného zbožia zasialo sa hneď toľko, ako obyčajne; jasenné siatiny dost zmocnely. Statok sa mohol pásť do stred novembra. Ohľadom potravy niet nedostatku. Všeobecné verejné zdravotníctvo bolo v poslednom štvrtroku prajné. Na šarlach zomrelo zmedzi 106 chorých 7, na hrdelný zánet zmedzi 29 chorých 9, na brušný týfus zmedzi 18 nemocných 2. Počet mrtvých pádov bol menší ako obyčajne. Obesili sa dvaja, utopil sa jeden, náhlou a nenadálou smrťou zomreli deviat. Zdravotný stav lichvy bol prajný, nakoľko sa nastúpením chladnejšieho počasia zmenšily onemocnenia u ošípaných. Z Haliče a zo susedných stolic privlečená slintavka a kulhavka následkom prevedenia ochranných nariadení nemohla sa šíriť ďalej. Koňský svrab hneď celkom prestal a medzi ovcami nezjavila sa nákazlivá nemoc. Lichváci obchod bol dosť čulý a bez prekážky.

Na korunáciu kráľa Karola stolica pod vedením nadžupana vyslala Edmunda Máriássyho a dr. Edmunda Engelmayera. Na korunovačný kopec poslala stolica zem zo dvora spišského zámku. Na piatu uhorskú válečnú požičku stolica z rozličných stoličných základín značila 100.000 a zo sirotských peňazi 200 000 korún. Prosbu spišskosobotského hlavného slúžneho Ernesta Winklera, aby sa mohol presťahovať do Poprádu, stolica odoprela.

Stoličný výborník.

CHYRNIK.

Veľkodušný dar košického biskupa. Osvietený pán biskup košický dr. August Fischer-Colbrie na znak svojej úcty oproti zosnulému veľkému kráľovi, svojej poddanickej vernosti ku Karolovi IV., svojej arcipastierskej a otcovskej lásky oproti diecési, svojho detinského holdu oproti Veľkej Panej Uhorska: Kráľovnej Pokoja, u košickej kapituli složil 80.000 korún, aby kapitula kúpila dom a tam utvorila internát s verejnou kaplnou pre chudobných žiakov.

Z biskupstva spišského. Jeho excellencia, osvietený pán biskup dr. Alexander Párvy v svojom 24. obežnom liste vrele odporúča naboženský časopis «Kráľovná Svätého Ruženca», ktorý vydáva Anton Hromada, farár v Stankovanoch (Liptov). — Ako kapláni prelození sú: Jozef Brnuszák z Rabče do Lipt. Sv. Kríža, Franc Sztrojny z Lipt. Sv. Kríža do Lokce, Valentin Vilkovszky z Lokce do Zubrohlavy a Jozef Michna zo Zubrohlavy do Rabče. Lipt.-sv.-alžbetský duchovný Vincent Malinay oslobodený je od ďalšej vojenskej kňazskej služby a vrátil sa na svoju faru. — Na piatu uhorskú válečnú požičku značila spišská kapitula 100.000, kňazský pensijný fond 40.000, pomocný biskup dr. Martin Kheberich 14.000, veľprepošť Ferdinand Fertsek 10.000 korún, kanonici: Dr. Martin Pirhalla 10.000, dr. Ján

Stuckner 16.000, dr. Anton Kurimszky 5000, dr. Ján Jurik 5000, dr. Ignác Zimmermann 2000 korún. Spišsko-podhradský kláštor Milosrdných značil 3200 korún.

Čanádsky biskup za válečné siroty. Čanádsky biskup Julius Glattfelder pre válečné siroty složil základinu 100.000 korún.

Testament kanonika. Nedávno zosnulý päťkostolský kanonik Anton Walter diecézanskému kňazskému pensijnému fondu poručil 10.000, päťkostolskému Pius-ústavu 10 000; spolku katolíckej tlače 5000 a rozličným katolíckym ústavom 35.000 korún.

Novšia základina prešovského kanonika. Z Prešova oznamujú: Prešovský gr.-kat. kanonik dr. Mikuláš Rusznyák vlni složil 10.000-korunovú fundáciu. Teraz v prešovskej kapituli zase složil základinu 10.000 korún s tým, aby úroky toho obnosu obrátené boli k napomáhaniu výchovy dvoch gr.-kat. sirôt.

Vyznačený táborový duchovný. Ján Szkiba, táborový duchovný 11. honv. pešieho pluku, na uznanie hrdinského a sebaobetivého chovania sa pred nepriateľom, dostal od jeho veličenstva kráľa kňazský zásluhový kríž druhej triedy na stužke bielo-červenej.

Vianočná dobročinnosť uhorského magnáta. Gróf Eugen Esterházy, byvajúci v zadunajskom meste Pápa, z príležitosti Vianoc dal opravdive dojímavý príklad lásky k bližnému. 22. dec. obdaroval ranených vojakov, 23. dec. svoje osobníctvo, 24. dec. predpoludním 1000 chudobných, popoludní deti óvody, 25. dec. válečné siroty a 26. dec. iných 700 chudobných detí.

Slávnosť vianočného stromčeka vo Velbachu (Spiš). Maličkým velbašskej detskej opatrovne (óvody), ktoru udržuje grófka-vdova Zenova Csáky, spomenutá grófka na Vianoce urobila veľkú radosť, keď ich prekvapila pekným a bohatým vianočným stromčekom. Ako grófka v sprievode kráľ. podškôldozorca dr. Andora Halmoša vstúpila do siene naplnenej obecenstvom, občania pripravili oduševnenú ováciu. Potom tešilo sa obecenstvo za poldruhej hodiny vo vianočných hrách malučkých, ktoré zostavila detská opatrovníčka Klotilda Liftner. Na konci rozdelili medzi dietkami vianočné darčeky; válečné siroty obdarila veľkodušná grófka aj teplým satstvom. Grófka poďakovala sa opatrovníčke za láskavú opateru detí a obdarila ju peknou zlatou Marianskou medaillou. Škôldozorca v mene detí a rodičov vyslovil grófke vručne vďaky za jej dobrotivosť oproti malučkým. Grófka odvetila, že vtedy najviac sa teší jej srdce, keď môže iným radosť spôsobiť a dobre činiť.

Trápenie kňazov gorického arcibiskupstva. Zpomedzi 90 kňazov gorického arcibiskupstva, ktorí pritomne pod nepriateľským panovaním žijú, zomreli štyria v zajatí. Zpomedzi ostatných 86 kňazov zavliekli 59 do Talianska. O najviacerých nevedno, kde sa zdržujú. Len 27 duchovných ostalo na svojej stanici. Zpomedzi odvečených kňazov je nápadne mnoho Talianov.

Zoltánova Zmeškálová z oravského Leština na válečné dobročinné ciele Katolíckeho Karitásu obetovala 200 korún.

Na čo sa obracajú katolícke kňazské majetky? Čanádsky opát-kanonik Franc Blaskovics na dobročinné ciele obetoval 4000 korún. Satmársky biskup pre chovancov ungvárskeho ústavu hluchonemých složil 2000 a ungvársky arcidekan Abriš Tahy 1000 korún. Prälát-kanonik dr. Ferdinand Rott na teplé šaty pre deti chudobné obetoval 800 korún. Velkováradský biskup gróf Mikuláš Széchenyi na podporu katolíckej tlače dal 500 korún a nebohý kalmánský farár Imrich Soltész na ten cieľ poručil tri 100-korunové štátne papiere válečnej požičky. Ostrihomský prälát-kanonik Teofil Klinda na válečné dobročinné ciele Katolíckeho Karitásu obetoval 100 korún.

Sviatok Saleziánov. Ôsmeho decembra minulo 75 rokov tomu, čo ctihodný Don Bosco prvý raz posbieral okolo seba opustené dietky a staral sa o ich obranu proti nebezpečenstvám veľkého mesta. Saleziáni vedú pritomne 350 ústavov, v ktorých vychovávajú vyše stotisíc dietok.

Na podporu katolíckej tlače. V baňskobystrickom biskupstve prvá čiastka výsledku tlačovonedeľnej zbierky činí 3011 kor. a v rožňavskom biskupstve druhá čiastka tej zbierky učinila 1000 korún.

Vojenské vyznačenia. Jeho veličenstvo kráľ Francovi Müllerovi, poručíkovi 85. peš. pluku, za hrdinské chovanie sa proti nepriateľovi, udelil «Signum Laudis» a nariadil, aby za hrdinské chovanie sa proti nepriateľovi na vedomie bolo dané najvyššie uznanie nasledujúcim: Štefanovi Keményovi, rezervnému nadporučíkovi, gazdovskému dôstojníkovi 9. honv. pešieho pluku; dr. Eduardovi Izsákovi, landšt. pomocnému lekárovi 9. honv. peš. pluku; Valterovi Bertholdovi, kapitánovi 67. peš. pluku, a dr. Juliusovi Ezsényimu, res. hlavn. lekárovi 85. peš. pluku; ďalej vyznačení boli: spišsko-novovesský rodák Arpád Pitzey, zástavník 34. pluku dostal malú striebornú medailu hrdinskosti; Béla Kovács, majór 85. peš. pluku, dostal rytiersky kríž rádu Franca Jozefa s válečnou ozdobou; Rudolf Cap, kapitán 85. pešieho pluku, dostal rád železnej koruny tretej triedy.

Značenia na piatu uhorskú válečnú požičku vo Spiši. V kézmarskej sporiteľni značili do 5. decembra 1,923.600 kor., v spišsko-novovesskej sporiteľni a úverkovom ústave 516.750 korún, z toho sám ústav 170.000 kor.; v novovesskej sporiteľni 16. spiš. miest 100.000 korún a sám ústav tiež tolko; v starovesskej sporiteľni 300.000 kor., z toho sám ústav 50.000 korún. Grófka Albinová Csáky, vdova, značila 100.000 korún. Veľká obec Krompachy značila 25 000 korún. Z Richvaldu značili ďalej: Jánová Kovalčík ml. 2000, Jozef Režnický 1100, Maria Smolen 1000, Šebastian Čensčák 500, Jozef Čupka Kalaber 400, Anna Režnický 300, Katarína Smolen 250 kor., Ján Hutník, Jozefová Michna Kulton a Žofia Fedorčík po 200 kor., maloletý Michal Michna 100 korún; z Hafky značili: Jozef Hron 3000, Anna Hron 1600, Michal Jabrocký st. 1000, Ján Gurovič 1000 korún. Veriaci richvaldskej farnosti do 12. decembra značili 38.000 korún.

Spišský výbor uh. Červeného Kríža 13. decembra mimoriadne zasadnutie vydržoval v Levoči. Výbor uzavrel, že na vianočné dary pre vojakov 67. pešieho a 9. honv. pluku na bojišti obráti 1500 a vojsko napomáhajúcemu spolku pošle na podobný cieľ 200 korún. Potom ešte uzavrel výbor, že v spojení so stoličným lekárskeým a lekárnickým spolkom po skončení vojny vstúpi do služby verejného všeobecného zdravotníctva; už teraz dá popísať spišských vojakov nemocných na pľúca a zariadi pre nich liečivé ústavy; o spôsobe bránenia sa proti suchotinám zariadi pre ľud cestou filiálek poučné prednášky; pre mládež podozrivú na suchú nemoc, vystaví letné zotavujúce osady a lesné školy; v Starej Vsi, neskorej aj v Starej Lubovni a v Gelnici, vystaví a zariadi nové nemocnice; v terajších svojich nemocniciach v Kézmarku, v Levoči a v Spišskej Sobotě, ako i v neskorej otvorených sa svojich nemocniciach vyučuje opatrovnícky pre dediny; kde len možno utvorí ochranné spolky; v Levoči otvorí radnú a pomocnú kanceláriu k chytrému vybaveniu rozličných záležitostí válečných invalidov, ako i válečných vdov a sirôt. K vypracovaniu tých krásnych a dobrých návrhov utvorili menší osobitný výbor, ktorého údovia sú: Ludvik Neogrady, dr. Eugen Förster a lekári dr. Michal Guhr a dr. August Szász. Výbor vyzve filiálky, aby vtiahly všetky susedné obce do kruhu svojho účinkovania.

Západnouhorské muzeum v Prešporoku. Staré prešporské gymnasiálne budovisko odkúpiť má od mesta minister náboženstva a výučby za 100.000 korún cieľom založenia západnouhorského muzea.

Pre ľud šárišský stihnutý ruským vtrhnutím sossbieral pomocný krajinský výbor 589 tisíc 284 korún, z čoho obrátili bezprostredne už 209 tisíc 789 korún k vystaveniu alebo spomoženiu, 379.495 korún má ale výbor k dispozícii. Výbor teraz uzavrel, že zodpovedne žiadosti milodarcov obráti z toho obnosu 58.030 korún bezprostredne k znovavystaveniu, zo zvyšujúcich peňazí ale utvorí v malosobinovskej štátnej roľníckej škole základinné miesta, v prešovských a bardiovských nemocniciach postelne základiny pre chudobné obyvateľstvo vojnou oskodeného vidieku šárišského. Čo ešte aj potom zvýši, to majú právo predsedovia výboru upotrebiť dľa svojho najlepšieho zdania. Výbor poprosil dr. Achillesa Baána, aby výsledok celej akcie spísal v jednej zpráve, ktorá sa spolu s písmami výboru zachová v stoličnom archíve.

Veľký oheň v Lubici (Spiš). V Lubici dňa 26. novembra večer o 9. hodine v jednej maštali vypukol oheň, ktorý sa následkom vetra veľmi rýchlo širil. Zohorelo 9 domov s gazdovskými staviskami, ako aj osem stodôl. V ohni zahynuli dva kone, 18 kusov rožného statku, 14 ošípaných, 36 oviec, veľa hydiny, mnoho zbožia a dreva na kúrenie. Škoda činí asi 90.000 korún. K haseniu ustanovili sa ohňohasičovia z desať susedných obcí.

Vyznačené levočské dobrovoľné opatrovníčky. Arciknieža Franc Salvátor na uznanie zásluh, nadobudnutých okolo vojenského zdravotníctva Marii Watzesch, Jozefovej Jampoller, Ludvikovej Stuller, Margite Schmitt, Dorote Schmidt a Hilde Szennovitz udelil bezplatne striebornú čestnú medailu Červeného Kríža s válečnou ozdobou.

Smrť. V Spišskej Novej Vsi (Igló) po krátkej nemoci 9. decembra zomrel Franc Korbáss, okr. účtovník spišsko-novovesského slúžnovského okresu. — V Spišskom Podhradí náhle zomrela 54-ročná manželka mäsiera Kar. Csurmanna, sestra chýrneho udenára Griegera.

Účastinná spol. uhorského železného priemyslu hernádskej doliny uzavrela, že svojim účastinárom dá 12 procentov dividendy, t. j. od jednej účastiny 24 korún. Do dozorného výboru za nového úda vyvolili Jozefa Fabischa.

Amerikánsky

„Texas“ ručný mlynek

«Texas» ručný mlynek je najlepší a najlacnejší mlynek prítomnosti, mele každé zrnó, kukuricu, pšenicu, ovos, jačmeň, fazulu, žaluď atd. Na «Texas mlynku» zdarma prevezmem každú opravu a za každý dobre stojím.

Cena 52 korún

ALOIS KIRALY následníka

Alexander Király

BUDAPEST, VI., Felsőerdősor-u. 6.

Dobré nástroje k holeniu sa a ku strihaniu vlasov.

Ia britva zo striebro-occe 2, 3, 4 kor. Bezpečného holenia nástroje s 1. nožom 2, 3, kor. Holenia nástroje «perfect» so 6 nožami 11.50 korún. Dvojitého rezu rezervnože tučet 3.50. Ia stroj ku strihaniu vlasov 7.50, 8.50 korún. Záměna dovolená alebo návrat peňazí. Zasielanie s poštovou dobierkou alebo pri voprednom doposlani peňazí skrze cis. a kráľdovného zásielca

Jána Konrad
vývozný a zasielačný dom
Brüx číslo 1547. (Čechy)
Hlavný cenník so 4000 vyobrazeniami zdarma.

Armádně náručně hodinky

presne regulované a repassované nicklové alebo oceľové K 12, 16, 20, 24. Strieborné náručně hodinky k natiahnutiu K 30, 36, 40, 14 karat. Zlaté náručně hodinky k natiahnutiu K 100, 120, 140. 3 rokov záruka na písme. Zasielanie s poštovou dobierkou. Žiadne risko! Záměna dovolená alebo návrat peňazí.

Prvá dielňa hodin

Jána Konrad
cis a kráľ dvorný zásielca
Brüx číslo 1546. Cechy
Bezplatné zaslanie mojho hlavného cenníka na žiadost každému.